

Nr 155.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att egendomen Stenstugu i Gotlands län skall från och med den 1 mars 1954 inrättas såsom försöksgård. Till kostnaderna för gårdens drift äskas 12 000 kronor.

Vidare förordas, att förvaltningen av försöksgården vid Röbbäcksdalen i Västerbottens län den 1 juli 1953 skall överföras till styrelsen för lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsök. Enligt propositionen bör till vissa kostnader vid gården anvisas 65 000 kronor å driftbudgeten och 8 100 kronor å kapitalbudgeten.

Därjämte framlägges förslag till omorganisation av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland. Förslaget innebär, att verksamheten vid Gisselås försöksgård skall nedläggas och gården överlåtas till lantbruksnämnden i Jämtlands län. Viss försöksverksamhet skall i stället inrättas vid Torsta skogs- och lantmannaskola, varjämte fasta försöksfält skall anordnas på andra platser i det inre av Norrland. Till kostnaderna för den nya verksamheten begäres 25 000 kronor.

Slutligen hemställas om en medelsanvisning av 196 000 kronor till statens övriga försöksgårdar.

Under anslaget till Statens försöksgårdar föreslås alltså för budgetåret 1953/54 skola anvisas (12 000 + 65 000 + 25 000 + 196 000 =) 298 000 kronor. Därjämte föreslås, att för samma budgetår skall under Statens af-färsverksfonder: Domänverket anvisas ett investeringsanslag av 8 100 kronor till Markförvärv m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
6 mars 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, frågor angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54 m. m. samt anför därvid följande.

A. Inledning.

Vid behandlingen av de utav styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök i skrivelse den 31 augusti 1952 gjorda anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 såvitt desamma avsåg anslag till statens försöksgårdar anmälde jag (IX ht p. 26), att jämväl vissa andra framställningar föreläge, vilka berörde det statliga försöksgårdsväsendet. Sålunda hade lantbruksstyrelsen och högskolestyrelsen i gemensam skrivelse den 31 oktober 1952 anhållit, att beslut skulle fattas om inrättandet av Stenstugugård såsom försöksgård och att för budgetåret 1953/54 medel skulle anvisas för gårdens drift. Vidare hade Rübäcksdalsutredningen i skrivelse den 1 november 1952 hemställt, bland annat, att medel skulle ställas till förfogande för olika ändamål avseende Rübäcksdalens försöksgård. Slutligen hade högskolestyrelsen med yttrande den 22 december 1952 överlämnat en utav en särskild kommitté verkställd utredning med förslag till ordnandet av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland. Jag anförde vidare, att ifrågavarande förslag rörande Stenstugugård, Rübäcksdalens försöksgård och den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland, vilka syntes komma att påverka medelsbehovet under förevarande anslag, ännu var föremål för överväganden inom jordbruksdepartementet. Med hänsyn härtill och då de statliga försöksgårdarna även i övrigt lämpligen borde behandlas i ett sammanhang, föreslog jag att anslaget skulle i riksstatsförslaget upptagas med endast beräknat belopp. I enlighet med min hemställda föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Lant-

brukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 370 000 kronor.

Jag torde nu få återkomma till denna anslagsfråga.

I förevarande sammanhang torde jag även få anmäla en i skrivelse den 5 februari 1953 gjord framställning av lantbruksnämnden i Västerbottens län, vari hemställes om ytterligare medel till vissa täckdikningsarbeten vid Röbbäcksdalens försöksgård.

Över Röbbäcksdalsutredningens framställning har remissutlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen samt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.

Över förslaget till ordnandet av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland har efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, lantbruksnämnden i Jämtlands län samt förvaltningsutskotten hos Jämtlands läns landsting och hushållningssällskap.

B. Framställningen om anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54.

För innevarande budgetår har anvisats 204 000 kronor till försöksgårdarna. Beträffande dispositionen av detta anslag har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att till utgifter för försöksverksamheten och för investeringar vid samtliga försöksgårdar icke finge användas högre belopp än 135 400 kronor respektive 55 000 kronor, att i staterna för gårdarna icke finge upptagas högre nettotillskott av statsmedel än 184 000 kronor samt att för täckande av oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstminskningar finge användas högst 20 000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök hemställer, att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 110 300 kronor till 314 300 kronor i enlighet med följande beräkning.

	1952/53	Ökning
1. Kostnader för försöksverksamheten	135 400	33 800
2. Kostnader för investeringar	55 000	67 300
3. Kostnader för forskningsverksamheten vid Wiad	37 000	9 200
		110 300

Högskolestyrelsen anför, att den föreslagna uppräknigen av beloppet för försöksverksamheten är avsedd att täcka kostnaderna för höjda arbetslöner och stegrade materielpriiser vid samtliga gårdar. Vidare erinras om att styrelsen i anslagsäskandena för budgetåret 1952/53 begärde en höjning av anslagsposten med 45 300 kronor, av vilket belopp 14 500 kronor skulle användas för viss utvidgning av försöksverksamheten vid Öjebyns försöksgård, medan återstoden skulle täcka kostnadsökningen med 20 procent å löner och 50 procent å materiel. Departementschefen ansåg en uppräknig

med 20 procent tillräcklig samt föreslog, att försöksverksamheten vid Öjebyns försöksgård skulle utvidgas genom att den besparing som uppstod genom nedläggandet av Gisselås försöksgård disponerades för detta ändamål. Lantarbetarlönerna och materielkostnaderna har sedan den 1 juli 1951 stigit med cirka 25 procent. Styrelsen finner det nödvändigt, att ersättning utgår för denna kostnadsstegring, om försöksverksamheten skall kunna bedrivas i nuvarande omfattning.

I fråga om kostnaderna för investeringar framhåller högskolestyrelsen angelägenheten av en ökad och förbättrad inventarieutrustning vid försöksgårdarna. De ökade resurser, dessa gårdar härigenom skulle erhålla, bör möjliggöra en rationellare och mera ekonomisk drift. Styrelsen finner det med hänsyn härtill synnerligen önskvärt, att en av styrelsen framlagd plan för inventarieanskaffningen kan följas. Enligt denna plan skulle för budgetåren 1951/52 och 1952/53 ha för ändamålet anvisats 68 700 kronor och 61 600 kronor. I själva verket har endast 55 000 respektive 49 000 kronor beviljats för ändamålet. För budgetåret 1953/54 beräknas enligt planen kostnaderna till 70 000 kronor. För nästa budgetår bör alltså till investeringar anvisas i runt tal $(68\,700 + 61\,600 + 70\,000 - 55\,000 - 49\,000 =)$ 96 300 kronor. Detta belopp måste emellertid uppräknas med 20 procent eller med cirka 20 000 kronor för att planen för inventarieanskaffning skall kunna följas. Till detta belopp bör vidare läggas ett belopp av 6 000 kronor till fortsatt dränering vid Lanna försöksgård. Denna dränering, som nu icke längre kan uppskjutas, utföres och upplägges som ett försök i samråd med täckdikningsförsöksnämnden.

Vad angår Wiads försöksgård har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 37 000 kronor till kostnader för forskningsverksamhet. Vidare har räknats med ett överskott å jordbruksdriften av 22 000 kronor. Beräkningen av kostnaderna för forskningsverksamheten gjordes hösten 1950 med utgångspunkt från då gällande lantarbetarlöner. Av beloppet på 37 000 kronor avsågs cirka 21 000 kronor utgöra arbetskostnader. Lönehöjningarna beräknas till cirka 44 procent. För att forskningsverksamheten skall kunna uppehållas i tidigare omfattning fordras därför enligt högskolestyrelsen en uppräkning av posten med 9 200 kronor. Något ökat överskott på jordbruksdriften vid Wiad torde icke kunna påräknas. För övriga gårdar räknar styrelsen med samma överskott respektive underskott på jordbruksdriften som för innevarande budgetår.

C. Framställningen om inrättande av en försöksgård å egendomen Stenstugu i Gotlands län.

För att möjliggöra inrättandet av en försöksgård på Gotland anvisade 1946 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 316/1946; jordbruksutskottets utlåt. nr 75/1946) ett investeringsanslag av 175 000 kronor. Detta anslag avsågs för inköp av egendomen Stenstugu gård i Endre m. fl.

socknar i Gotlands län. Med färdigställandet av egendomen till försöksgård skulle emellertid anstå, till dess den då pågående utredningen rörande jordbruksförsöksverksamheten slutförts. I avbidan härpå skulle egendomen förvaltas efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

I enlighet härmed har åt egnahemsstyrelsen, numera lantbruksstyrelsen, uppdragits att omhänderha gårdens förvaltning. Med gårdens förutvarande ägare har upprättats arrendekontrakt, gällande för ett år i sänder eller intill dess gården övertages för försöksverksamheten.

Sedermera har riksdagen för ett vart av budgetåren 1951/52 (bil. 30 till statsverksprop. 1951 p. 2; jordbruksutskottets utlåt. nr 5/1951) och 1952/53 (prop. nr 77/1952; jordbruksutskottets utlåt. nr 47/1952) anvisat ett anslag av 100 000 kronor till upprustning av gården.

Lantbruksstyrelsen samt *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* hemställer i sin gemensamma skrivelse dels att beslut måtte fattas om inrättandet av Stenstugu gård såsom försöksgård från och med den 14 mars 1954, dels ock att för budgetåret 1953/54 måtte anvisas 20 000 kronor för driften av gården intill den 1 juli 1954.

I motiveringen för framställningen erinrar styrelserna om att 1949 års försöksgårdskommitté i sitt den 20 december 1949 avgivna betänkande föreslagit, bland annat, att landets försöksgårdssystem efter vederbörlig upprustning av befintliga gårdar skall utökas med åtta nya gårdar. I den turordning, som uppgjorts för inrättandet av de nya gårdarna, har den föreslagna försöksgården vid Stenstugu satts före de övriga.

Styrelserna anför vidare, att det för budgetåret 1951/52 till gårdens upprustning anvisade beloppet å 100 000 kronor tagits i anspråk för avdikning av tomtmark, oundgängliga reparationsarbeten och uppförande av en ny ladugårdsbyggnad. Dessa arbeten torde komma att slutföras före utgången av innevarande budgetår. Det för budgetåret 1952/53 anvisade beloppet avses till reparation och ombyggnad av bland annat mangårdsbyggnaden, vilken på grund av angrepp av röta och husbock är i så dåligt skick, att en upprustning snarast bör komma till stånd. Planeringen av de härför erforderliga arbetena är enligt styrelserna i hög grad beroende av det ändamål, för vilket gården kommer att tagas i anspråk. Därtill kommer, att jämväl byggnadsbehovet i övrigt är avhängigt av den framtida dispositionen av gården. Enligt styrelsernas mening bör beslutet om gårdens framtida användning icke vidare uppskjutas. Med hänsyn till de påbörjade och planerade byggnadsarbetena och då arrendekontraktet årligen utgår den 14 mars, anses det lämpligt, att gården överföres till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsöks förvaltning från och med den 14 mars 1954.

D. Framställningarna rörande Röbbäcksdalens försöksgård.

Vid 1949 års riksdag (prop. nr 41/1949; jordbruksutskottets utlåt. nr 46/1949) fattades principbeslut om att en statlig försöksgård skulle inrättas vid Röbbäcksdalen utanför Umeå.

Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 45/1951; jordbruksutskottets utlåt. nr 37/1951) anvisade 1951 års riksdag ett anslag å 412 200 kronor för inköp av mark till ifrågavarande försöksgård samt för utförande av vissa planeringsarbeten därstädes. Av anslaget skulle sammanlagt 310 900 kronor disponeras till markförvärv och ägoutbyten m. m. samt 20 976 kronor till reglering av avlopp och 80 324 kronor till täckdikning. Enligt riksdagens beslut skulle förvaltningen av området utövas av lantbruksnämnden i Västerbottens län i samråd med domänstyrelsen och Röbbäcksdalsutredningen.

Vid 1952 års riksdag (prop. nr 77/1952; jordbruksutskottets utlåt. nr 47/1952) anvisades sammanlagt 1 061 000 kronor för den vidare utbyggnaden av försöksgården. Av detta belopp avsågs 875 000 kronor till byggnadsverksamhet, 100 000 kronor till utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten samt 86 000 kronor till inventarier och utrustning. Av sistnämnda belopp beräknades, bland annat, 35 000 kronor för anskaffning av inventarier till försöksgården samt 11 000 kronor till täckande av kostnaderna för gårdens drift under budgetåret 1952/53. Samma års riksdag beslöt vidare, att en statsagronomtjänst skulle inrättas från och med den 1 juli 1953. Slutligen har i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 99/1952; jordbruksutskottets utlåt. nr 36/1952) en filial av växtskyddsanstalten inrättats vid Röbbäcksdalen från och med ingången av budgetåret 1952/53. I avvaktan på att medel skall anvisas till institutionsbyggnad för nämnda filial har lokaler för densamma tills vidare förhyrts i fastighet i Tegs municipalsamhälle.

Röbbäcksdalsutredningens framställning.

Utredningen föreslår i sin skrivelse den 1 november 1952, att förvaltningen av försöksgården Röbbäcksdalen från och med den 1 juli 1953 skall uppdragas åt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Utredningen hemställer vidare, att för nästa budgetår skall anvisas dels 39 200 kronor till löner m. m. till vissa befattningshavare, dels 25 000 kronor för driften och försöksverksamheten, dels ock 45 000 kronor för anskaffande av besättning samt vissa inventarier.

Angående förvaltningen av försöksgården anför utredningen, att det av flera anledningar varit ofrånkomligt att anförtro verkställigheten av 1951 och 1952 års riksdagsbeslut angående forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen åt skilda organ. Samtliga dessa har emellertid i frågor rörande försöksgården samrått med utredningen. Det synes utredningen vara i hög grad angeläget, att såväl verksamheten vid Röbbäcksdalen som verk-

ställigheten av beslut omhänderhas av ett enda organ, vilket givetvis bör samråda med av besluten berörda institutioner. Då försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen avses komma att påbörjas samtidigt med inrättandet av den till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök knutna nya statsagronomtjänsten, bör förvaltningen av försöksgården lämpligen överföras till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök från och med den 1 juli 1953. Efter vad utredningen inhämtat, har lantbruksnämnden i Västerbottens län intet att erinra häremot.

Vad angår medelsanvisningen till löner m. m. erinrar utredningen om den vid 1952 års riksdag beslutade statsagronombefattningen. I anslutning därtill framhålles, att erfarenheten givit vid handen att en driftsledare för närvarande oundgängligen erfordras för att verksamheten vid Röbbäcksdalen skall kunna upprätthållas. Från och med den 1 juli 1953 bör därför enligt utredningens mening inrättas jämväl en driftsledartjänst. Denna bör i lönehänseende jämföras med liknande tjänster inom lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsöks förvaltningsområde. Utredningen föreslår, att driftsledaren placeras i 23 lönegraden, vilket motsvarar högsta lönegraden för icke agronomutbildad personal. Vidare förordar utredningen, att ett belopp av minst 2 000 kronor skall anvisas till resekostnader för statsagronomen. Till stöd härför anföres, att denne har till huvuduppgift att bearbeta de allmänna norrländska växtodlingsproblemen och att det med hänsyn härtill synes påkallat, att han får möjlighet att genom resor inom Norrland följa dessa problem.

Beträffande det för driften och försöksverksamheten beräknade beloppet anför utredningen, att vissa svårigheter föreligger att exakt beräkna erforderligt anslag för driften under budgetåret 1953/54. Att anslagsmässigt skilja den egentliga jordbruksdriften och försöksverksamheten, för vilka båda ändamål medel erfordras, är enligt utredningen för närvarande icke möjligt. Uppdelningen i skiften, planeringen efter täckdikningen, skötseln av jorden m. m. syftar nämligen till framtida-drift och försök. För berörda ändamål bör därför ett gemensamt belopp anvisas. I detta har utredningen inräknat omkostnader för försöksgården, vissa planeringsarbeten, expenser m. m.

Vad angår medelsbehovet för anskaffning av besättning, inventarier m. m. anför utredningen, att byggnadsverksamheten vid Röbbäcksdalen har beräknats kunna igångsättas under våren 1953, varefter ekonomibyggnaderna bör kunna tagas i bruk under hösten samma år. Samtidigt härmed bör kreatursbesättning anskaffas. Denna har beräknats till 40 mjölkkor, 25—30 kvigor och kalvar samt en tjur. Dessutom erfordras dragare. Enligt utredningen talar emellertid olika skäl för att fulltalig besättning icke bör anskaffas omedelbart. Enligt utförda beräkningar bör begynnelsebesättningens storlek, vilken i första hand bestämmes av fodertillgången, utgöra ungefär hälften av den slutliga besättningen. En sådan-begynnelsebesättning torde komma att bereda en ladugårdsskötare i det närmaste full sysselsättning. Anskaffningskostnaderna för en reducerad besättning inklusive dragare har beräknats till 30 000 kronor.

Utredningen erinrar om att utredningen i sina tidigare förslag rörande försöksgården hemställt, att 50 000 kronor skulle ställas till förfogande för inköp av maskinell utrustning. Såsom av det föregående framgår anvisade 1952 års riksdag emellertid endast 35 000 kronor för ändamålet. Att endast detta belopp anvisades berodde på att möjlighet ansågs föreligga att överföra viss utrustning från statens försöksgård Gisselås till Röbbäcksdalen. Man utgick härvid från att Gisselås skulle nedläggas som försöksgård. Organisationen av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland har emellertid varit föremål för särskild utredning. Därvid har föreslagits ett överförande av försöksgården till lantbruksnämnden i Jämtlands län. Därmed synes det enligt utredningen utesluttet att, i varje fall för närvarande, till Röbbäcksdalen överföra någon maskinell utrustning. Då 50 000 kronor torde vara ett minimibehov för utrustningen vid Röbbäcksdalen, är ett ytterligare anslag av 15 000 kronor omedelbart erforderligt. Utredningen föreslår därför, att ett anslag å detta belopp skall anvisas för komplettering av den maskinella utrustningen vid Röbbäcksdalen.

Vid beräkningen av i det föregående angivna medelsbehov har utredningen utgått från redan fattade beslut rörande försöksgården vid Röbbäcksdalen, varför de berörda beloppen får betraktas såsom driftsmedel, även om de avses delvis komma att användas för gårdens fortsatta planering till försöksgård.

Röbbäcksdalsutredningen erinrar vidare i sin skrivelse om att 1952 års riksdag (prop. nr 77/1952) i princip godkänt av utredningen tidigare framlagda förslag, att — utöver filialen till statens växtskyddsanstalt — till Röbbäcksdalen skulle förläggas filialer för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter samt för statens centrala frökontrollanstalt. Angående inrättandet av dessa filialer anför utredningen i huvudsak följande.

Enligt vad utredningen erfarit, har styrelsen för statens maskinprovningar i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 ånyo upptagit ett förslag om inrättande av en särskild norrländsk filial. Utredningen vill erinra om att den tidigare, under förutsättning att filialerna till statens växtskyddsanstalt och statens centrala frökontrollanstalt inrättades ungefär samtidigt, föreslagit en gemensam institutionsbyggnad för dessa filialer, vilket ur kostnadssynpunkt torde vara den fördelaktigaste lösningen av lokalfrågan. Med hänsyn till därav berörda institutioner är det angeläget, att ställning snarast tages såväl till frågan om uppförande av denna institutionsbyggnad som till utformningen av densamma. Växtskyddsfilialen är för sin verksamhet i hög grad beroende av att lämpliga arbetslokaler erhålles. Utredningen vill slutligen framhålla, att vad utredningen tidigare anfört om angelägenheten att inrätta en frökontrollfilial vid Röbbäcksdalen fortfarande har samma aktualitet.

Yttranden.

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om överförande av försöksgårdens förvaltning till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Ämbetsverket erinrar därvid om att frågan om försöksgårdens ställning i

organisatoriskt avseende var föremål för statsmakternas prövning vid 1952 års riksdag. Föredragande departementschefen uttalade därvid, att Röbbäcksdalsutredningen enligt hans mening icke förebragt tillräckliga skäl för att man i detta hänseende skulle göra någon avvikelse från vad som gällde för övriga försöksgårdar, och erinrade, att även vissa delar av den verksamhet, som bedreves vid Öjebyn, vore inriktade på problem av mera allmänt norrländsk karaktär. Departementschefen ansåg således, att Röbbäcksdalens försöksgård icke borde organiseras som en avdelning av statens jordbruksförsök. Detta uttalande godkändes av riksdagen. Någon omständighet, som skulle kunna motivera avsteg från det av statsmakterna sålunda fattade beslutet, har enligt statskontoret icke tillkommit.

Däremot har statskontoret icke något att erinra mot att medel nu anvisas för anställande av en driftsledare. I avvaktan på att närmare erfarenheter vinnes rörande driften torde anledning dock saknas att för ändamålet inrätta en lönegradsplacerad tjänst. I varje fall kan ämbetsverket icke tillstyrka, att tjänsten hänföres till högre lönegrad än Cg 18. I detta sammanhang erinrar statskontoret om att jordbruksföreståndaren vid Wiads försöksgård är placerad i 18 lönegraden samt att befattningarna som lantbruksinstruktör vid lantbruksnämnd och jordbruksinstruktör vid hushållningssällskap, vilka nu är hänfödda till 16 lönegraden, i enlighet med tjänsteförteckningskommitténs förslag skall uppflyttas till 17 och 19 lönegraderna.

I fråga om reseanslaget till statsagronomen anser statskontoret, att det samma kan begränsas till 1 000 kronor. Frågan om storleken av de medel, som bör ställas till förfogande för driften av försöksgården samt för anskaffning av kreatursbesättning och inventarier m. m., undandraget sig statskontorets säkra bedömande. Ämbetsverket ifrågasätter emellertid, huruvida tillräckliga skäl föreligger att för förstnämnda ändamål beräkna mer än 20 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en höjning med 9 000 kronor. Vidare framhåller statskontoret, att statsmakterna vid 1952 års riksdag ansåg ett belopp av 35 000 kronor vara till fyllest för anskaffning av maskinell utrustning till försöksgården.

Lantbruksstyrelsen finner i likhet med utredningen lämpligt, att försöksgården från och med den 1 juli 1953 ställes under styrelsens för lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsök förvaltning.

I fråga om förslaget att anvisa medel för en driftsledare i lönegrad Ce 23 framhåller styrelsen, att det även enligt styrelsens mening är nödvändigt att en särskild driftsledare finnes anställd. Styrelsen finner emellertid tveksamt, huruvida denne bör placeras i så hög lönegrad som Ce 23. Visserligen är, såsom utredningen framhåller, vissa assistentbefattningar inom lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsöks förvaltningsområde, vilkas innehavare icke har agronomutbildning, placerade i denna lönegrad, men å andra sidan är vissa andra statliga befattningar, med vilka måhända en mera direkt jämförelse torde kunna göras, placerade i avsevärt lägre lönegrad. Styrelsen erinrar även om att Kungl. Maj:t genom beslut den 18 juli 1952 med-

givit, att hos lantbruksnämnden i Västerbottens län får tills vidare anställas en befattningshavare med huvudsaklig uppgift att vara arbetsledare vid ifrågavarande försöksgård. Därvid har även föreskrivits, att befattningshavaren skall äga åtnjuta arvode, motsvarande lön enligt 20 löneklassen. Enligt styrelsens mening torde det vara till fyllest, att han placeras i lönegrad Ce 20.

Vad angår det för inköp av inventarier äskade beloppet anföres, att — även om möjligheten till överföring av viss utrustning från Gisselås alltjämt skulle föreligga — det för maskinell utrustning beräknade beloppet enligt lantbruksstyrelsens mening är så knappt tilltaget, att det nu begärda ytterligare beloppet å 15 000 kronor till inköp av inventarier ändock skulle vara behövt.

Mot utredningens förslag i övrigt har lantbruksstyrelsen intet att erinra. Styrelsen framhåller emellertid, att det med hänsyn till vikten av valet utav lämplig ras m. m. för den kreatursbesättning, vartill medel begäres, synes önskvärt att styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök vid inköpet av besättningen samråder med hushållningssällskapet i länet.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker de av utredningen framlagda förslagen.

Lantbruksnämndens framställning.

Lantbruksnämnden i Västerbottens län hemställer i sin skrivelse att för täckande av kostnadsfördyringar som uppstått å hittills utförda täckdikningsarbeten vid Röbbäcksdalens försöksgård måtte beviljas ett tilläggsanslag av 28 000 kronor samt att för fullföljande av täckdikningen inom ett område av 7 hektar av försöksgårdens mark måtte anvisas ett belopp av 8 100 kronor. I sin motivering för framställningen erinrar nämnden om det belopp å 80 324 kronor, som av 1951 års riksdag anvisades till täckdikning vid försöksgården. I övrigt anför nämnden i huvudsak följande.

Vid upprättandet av preliminär täckdikningsplan, som låg till grund för beräkningen av dikningskostnaderna, ansågs det erforderligt med ny täckdikning av 73 ha av försöksgårdens mark. Återstoden utgjordes av områden, som tidigare täckdikats. Vid närmare undersökningar visade det sig emellertid nödvändigt att genomföra en fullständig omdikning av en avsevärd del av den mark, vilken tidigare dränerats. Inom återstoden av den tidigare täckdikade marken kunde emellertid en restaurering av dräneringen utföras. Detta medförde sålunda en viss omdisponering av de planerade täckdikningsarbetena. Arbetet med omdikningen av den tidigare täckdikade arealen kunde nämligen ej anstå på grund av dennas belägenhet utan måste utföras i samband med dikningen av de angränsande områdena. Av denna anledning kvarstår en motsvarande areal tidigare ej täckdikad mark fortfarande odränerad.

På grund av de kraftiga prisstegringar på material och arbetskraft som ägt rum sedan år 1950 har det ej varit möjligt att utföra ifrågavarande arbete utan att överskrida det anslagna beloppet, 80 324 kronor. Kostnader-

na kommer att överstiga detta belopp med 28 000 kronor, innebärande en kostnadsfördyring med cirka 35 procent.

Av den mark som nu kvarstår ej täckdikad har dikningen inom 7 ha påbörjats genom att vissa stammar blivit lagda. Ett omedelbart fullföljande av dikningen på denna areal är därför nödvändigt. För detta ändamål beräknas ett belopp av 8 100 kronor vara erforderligt. För den därefter återstående arealen, som i huvudsak omfattar den del av försöksgården dit trädgårdsförsöken beräknas bli förlagda, torde täckdikning tills vidare kunna anstå.

E. Den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland.

I 1952 års statsverksproposition (IX ht p. 26) föreslogs, att Gisselås försöksgård skulle nedläggas från och med den tidpunkt, som Kungl. Maj:t framdeles bestämde. Jordbruksutskottet (utlåt. nr 46/1952) fann sig i princip kunna biträda detta förslag. Utskottet ansåg emellertid angeläget, att försöksverksamhet även i fortsättningen komme att bedrivas i fråga om de speciella jordbruksproblem, som förelåge i det inre av Norrland. Av detta skäl förordade utskottet, att genom Kungl. Maj:ts försorg en utredning skulle komma till stånd rörande möjligheterna att i samband med nedläggandet av Gisselås försöksgård till annan plats i Jämtland förlägga försöksverksamhet beträffande jordbruksproblemen i Norrlands inland. I avvaktan på utredningens resultat syntes det utskottet önskvärt, att vid Gisselås pågående försök fullföljdes i den utsträckning som vore möjlig. Utskottet förordade därför, att Gisselås tills vidare under budgetåret 1952/53 skulle bibehållas såsom statlig försöksgård. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Den 6 juni 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. För fullgörande av uppdraget har högskolestyrelsen tillkallat särskilda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1952 års försökskommitté för Norrlands inland. Kommittén har bestått av överinspektören för försöksväsendet Y. H. Gustafsson, ordförande, lantbrukaren K. G. Brofalk, ledamoten av riksdagens första kammare J. N. Jonsson och docenten P. E. H. Åkerberg. Vidare har i kommittén ingått följande av Jämtlands läns hushållningssällskap utsedda ledamöter, nämligen t. f. sekreteraren hos sällskapet N. G. Bengtsson, ledamoten av riksdagens första kammare P. O. Pålsson och ledamoten av riksdagens andra kammare J. S. Jonsson. Kommittén har till högskolestyrelsen avgivit betänkande med förslag till ordnandet av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland. Såsom framgår av det föregående har styrelsen med skrivelse den 22 december 1952 överlämnat betänkandet till Kungl. Maj:t.

Kommitténs förslag.

Kommitténs förslag innebär i huvudsak, att statens försöksgård Gisselås skall nedläggas och att gården skall övertagas av lantbruksnämnden i Jämtlands län. I samband därmed synes enligt kommittén en minskning av gårdens åkerareal böra övervägas, så att denna erhåller en med hänsyn till befintliga ekonomibyggnader avpassad omfattning. Om så blir möjligt med hänsyn till den framtida dispositionen av gården, bör vissa vid Gisselås nu utlagda försök tills vidare fortsättas. Förslaget innebär vidare, att en fast försöksverksamhet för Norrlands inland skall utbyggas och organiseras genom att en central för verksamheten inrättas vid Torsta skogs- och lantmannaskola i Ås kommun samt ett antal fasta försöksplatser anordnas annorstädes inom ifrågavarande område. Till inredning och utrustning föreslås ett sammanlagt belopp av i runt tal 54 400 kronor. Årskostnaderna för verksamheten har av kommittén beräknats till i runt tal 51 700 kronor, varav 41 200 kronor till avlöningar och 10 500 kronor till omkostnader. Slutligen innefattar förslaget, att den försökstekniska utrustningen vid Gisselås skall få disponeras för verksamheten. Beträffande detaljerna i förslaget torde få hänvisas till följande redogörelse för innehållet i kommitténs betänkande.

Den nuvarande försöksverksamheten. Kommittén har inledningsvis redogjort för den nuvarande jordbruksförsöksverksamheten i Norrlands inland. Av denna redogörelse framgår, att det inom nämnda område förekommer såväl lokal som fast sådan verksamhet. Den förra bedrivs hos enskilda jordbrukare av hushållningssällskapen under viss ledning av statens jordbruksförsök, medan den fasta försöksverksamheten huvudsakligen är förlagd till Gisselås försöksgård. Denna är i likhet med övriga försöksgårdar direkt underställd styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Fast försöksverksamhet bedrivs emellertid under ledning av statens jordbruksförsök även vid den fasta försöksstationen vid Malgomajskolan samt vid ett antal fasta försöksfält.

Beträffande verksamheten vid Gisselås framhålles, att denna till övervägande del gällt myrjord. Fasta försöksfält har dock anordnats på fastmarksjord i försöksgårdens närhet för prövning av nya sorter och för att erhålla en viss jämförelse mellan myr- och fastmarksjord. Verksamheten vid Gisselås har i övrigt omfattat myrjordens uppodling, dikning, bearbetning, gödsling samt vallanläggningsmetoder jämte sort- och stamval.

Av kommitténs redogörelse framgår vidare att det vid de fasta växtodlingsförsök, som förlagts till Malgomajskolan, sker en prövning av ännu icke marknadsförda sorter av havre och korn samt rödklöverstammar. Vidare utföres liknande försök med höstråg och ärter, såtidförsök med höstråg m. m. Vid vissa till Prästgården i Lit förlagda försök prövas likaledes ännu icke marknadsförda sorter och stammar. Dessutom utföres från och med år 1952 sortförsök med potatis.

Slutligen erinrar kommittén om den verksamhet, som från och med budgetåret 1949/50 bedrivs av statens jordbruksförsök med anlåtande av anslaget för betesförsök i Norrland. Verksamheten, som i fråga om Norrlands inland förlagts till ett flertal platser inom Jämtlands och Västerbottens län, bedrivs i samråd med domänstyrelsen, skogsstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Avvecklingen av statens försöksgård Gisselås. Kommittén anför, att den efter prövning av olika alternativ funnit förmånligast, att försöksgården Gisselås övertages av lantbruksnämnden i Jämtlands län. I samband därmed bör enligt kommittén övervägas, huruvida gårdens åkerareal genom skogsplantering eller på annat sätt bör minskas i sådan utsträckning att den blir mera avpassad för de nuvarande ekonomibyggnaderna. Om nämnden skall tills vidare själv förvalta gården, utarrendera eller avyttra densamma, torde få bero på nämndens eget val. Kommittén framhåller, att det — om så blir möjligt med hänsyn till den framtida dispositionen av gården — vore önskvärt, om vissa vid densamma nu utlagda särskilt betydelsefulla försök tills vidare kunde få fortsätta. De försök, som därvid avses, är tre å fyra försök med koppargödsling, två försök med stigande mängder fosforsyra och kali samt ett försök med stallgödsel och handelsgödsel i olika kombinationer. Därtill kommer sammanlagt tre försök, som skall slutföras under år 1953, och fem försök, som skall slutföras under år 1954. Vidare vore det värdefullt, om två försök på den icke odlade myren kunde hållas under observation. Det ena gäller vallanläggning utan odlingsåtgärder och det andra försök med träaska till skog. Det skulle även vara av mycket stor betydelse, om undersökningarna över torvjordens sättning på Gisselåsmynnen kunde fullföljas. Enligt gällande plan skulle en ny avvägning av myren ha utförts under år 1952 men kunde av olika skäl icke då äga rum. Det vore emellertid värdefullt, om den kunde genomföras under år 1953 och om därefter nya avvägningar planenligt kunde komma till stånd vart tionde år för att belysa denna för uppodlingen och dikningen av våra torvmarker viktiga fråga. Slutligen anför kommittén, att Gisselåsmynnen väl torde lämpa sig för försök rörande torvmarkernas frostlänthet. Det vore därför av värde, om den kunde stå till förfogande härför i den mån detta svåra problemkomplex framdeles kan upptagas till behandling. I övrigt bör myrjordsproblemen upptagas till behandling vid andra försöksplatser, i den mån lämplig jord kan göras tillgänglig. Kommittén har sig även bekant, att statens skogsforskningsinstitut är intresserat av att, därest möjlighet erbjödes, utnyttja vissa arealer vid Gisselås för försöksändamål.

Behovet av utbyggnad av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland. I fråga om fasta försöksplatser i Norrland anför kommittén, att Norrlands inland representeras av Gisselås försöksgård, de fasta försöksfälten vid Fagerdal, Gisselås, och vid Prästgården, Lit, samt den fasta försöksstationen vid Malmomajskolan. Tyngdpunkten av jordbruket i Norrlands inland

ligger i Jämtland, framför allt i bygderna runt Storsjön. Med hänsyn till jordbrukets omfattning samt klimatet och jordmånens växlinger är den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland icke tillgodosedd genom nyssnämnda försöksplatser och blir, då Gisselås nedlagts, helt otillräcklig. Kommittén finner därför i hög grad angeläget, att en förstärkning av denna verksamhet kommer till stånd. Kommittén framhåller, att eftersom jordbruket i området till största delen är förlagt till fastmarksjord och frågan om myrjordarnas omvandling till åkerjord minskat i aktualitet, försöksverksamheten synes böra förläggas huvudsakligen till fastmarksjord. Då någon försöksgård icke kommer att finnas inom området, sedan Gisselås nedlagts, bör enligt kommittén en central för den fasta försöksverksamheten anordnas vid någon härför lämplig gård. Till denna gård skulle sådana försök kunna förläggas, som är av särskilt arbetskrävande karaktär och för vilkas rationella genomförande en daglig tillsyn är nödvändig. Centralen bör förses med ändamålsenliga arbetslokaler, försökslada och enklare laboratorietrymmen för behandling av vissa från försöken uttagna prov ävensom lokaler för förvaring av för verksamheten nödvändig försöksutrustning. I övrigt bör verksamheten planeras så, att jordbruksproblemen inom de viktigaste jordbruksområdena i det inre Norrland kan belysas så väl som möjligt genom försök, utlagda inom dessa områden. Kommittén framhåller slutligen, att behovet av utbyggnad av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland icke direkt beröres av den beslutade centrala forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen. Denna har nämligen till huvuduppgift att forskningsmässigt belysa allmänt norrländska jordbruksproblem.

Den fasta försöksverksamhetens framtida organisation och omfattning i Norrlands inland. Kommittén anför, att den efter övervägande av olika alternativ funnit, att den föreslagna centralen för den fasta försöksverksamheten bör kunna förläggas till Torsta skogs- och lantmannaskola i Ås kommun. Till stöd härför anføres, att det i samband med en agrogeologisk undersökning av egendomen, vilken år 1945 utfördes för norrlandskommitténs räkning, uttalades bland annat att, därest det gällde en försöksgård för Storsjöbygden eller Jämtlands silurområde, Torstaområdet syntes vara mycket lämpligt, särskilt med tanke på de intilliggande egendomarna, t. ex. prästgårdsmarken, där jorden sannolikt ej vore i så hög kultur. Enligt kommittén kommer därtill, att vid Ås löneboställe, som arrenderas av Torstaskolan och gränsar intill denna, finnes byggnader, som icke användes av skolan och som efter vissa ändringsarbeten kan tagas i anspråk för försöksverksamhetens behov. Angående förläggningen av försökscentralen upplyser kommittén vidare, att skolstyrelsen förklarar sig villig att bereda plats för försöksverksamheten samt att preliminär överenskommelse härom träffats mellan statens jordbruksförsök och skolstyrelsen.

I fråga om uppläggnings och omfattningen av verksamheten vid Torsta anför kommittén, att en areal av 3 hektar vid Ås löneboställe bör arrenderas för mera komplicerade försök rörande för inre Norrland viktiga växtföljds-

problem m. m. Å denna areal bör försöksledningen svara för såväl brukningsarbeten som i övrigt erforderliga arbeten. Dessutom bör i första hand upptagas vissa sort- och stamförsök, odlingstekniska försök samt gödslingsförsök. Dessa bör följa gårdens växtföljd på samma sätt som statens jordbruksförsöks övriga fasta försöksverksamhet följer växtföljden vid fasta försöksstationer och fasta försöksfält.

Då jordbruksproblemen inom Norrlands inland är mycket växlande, kan emellertid den fasta försöksverksamhetens behov av försöksmöjligheter inom Storsjöområdet enligt kommitténs mening icke anses tillfredsställt genom verksamheten vid Torsta och den eventuellt kvarstående verksamheten vid Gisselås. Ytterligare försöksplatser är därför erforderliga. Fast försöksverksamhet bör sålunda anordnas även i Hammerdalsbygden, Litsbygden, västra och södra Storsjöbygden, östra Jämtland, Svegsbygden och silurbygden i södra Lappland. Härom anför kommittén följande.

Inom Hammerdalsbygden torde det fasta försöksfältet å fastmarksjord i Fagerdal, Gisselås, tills vidare böra ingå i organisationen för den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland.

I Litsbygden torde statens jordbruksförsöks fasta försöksfält vid Prästgården böra anslutas till organisationen.

Utredningen har funnit, att goda försöksmöjligheter kan erhållas på Vångens egendom i västra Storsjöbygden. Egendomen, som omfattar 40 hektar åkerjord och 60 hektar röjd betesmark, äges av staten. Styrelsen för Vången har förklarat sig beredd att upplåta mark för försöksverksamheten.

I södra Storsjöbygden synes ett fast försöksfält böra anordnas i trakten av Myssjö-Kövra. Undersökningar angående plats för försöksfältet m. m. synes lämpligen böra utföras av den befattningshavare, som får hand om försöksledningen.

I östra Jämtland bör ett fast försöksfält komma till stånd i trakten av Ragunda-Bispgården å plats, som utses av försöksledningen.

Försöksplats i Svegsbygden bör även utses av försöksledningen.

Slutligen synes statens jordbruksförsöks fasta försöksstation vid Malgoma skolan böra inordnas i organisationen.

Verksamheten vid nu angivna försöksplatser synes i stort sett böra ordnas på samma sätt som försöken vid Torsta. Försöken bör utläggas och skötas från Torsta och ersättningen för arrende och intrång i driften utgå efter samma normer som vid Torsta. Försöksuppgifterna torde även i stort sett bli desamma som vid Torsta med de modifieringar, som kan anses lämpliga på grund av förhållandena inom respektive bygder. Man torde kunna beräkna, att i genomsnitt årligen fem försök behöver genomföras vid varje försöksplats.

Vidare anför kommittén, att den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland i samband med nedläggandet av Gisselås försöksgård bör inordnas i den riksomfattande försöksverksamhet, som under ledning av statens jordbruksförsök bedrivs vid fasta försöksstationer och fasta försöksfält i olika delar av landet. Den direkta ledningen av verksamheten bör på grund av dess storleksordning anförtros en inom området placerad befattningshavare i överassistentens tjänsteställning. Arbetet i samband med den nu pågående betesförsöksverksamheten inom området bör jämväl anförtros ledningen av den

fasta försöksverksamheten. Kostnaderna för dessa försök, vilka för närvarande uppgår till cirka 2 000 kronor, bör liksom hittills bestridas av det nuvarande anslaget till betesförsök i Norrland. Slutligen framhåller kommittén, att samarbete mellan försöksledningen i Torsta och den blivande ledningen för forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen givetvis bör komma till stånd. Det torde få ankomma på Röbbäcksdalsutredningen att framlägga förslag härutinnan.

Kostnadsberäkning. Vad först angår *avlöningskostnaderna* föreslår kommittén, att medel skall beräknas för avlönande av en överassistent i lönegrad Ce 29 och en assistent i lönegrad Ce 21. Dessutom bör för tillfällig arbetskraft anvisas ett belopp av 9 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras 41 160 kronor. Med hänsyn till att hittills beräknats omkring 34 000 kronor till avlönande av en försöksgårdsföreståndare och en assistent vid Gisselås försöksgård, vilket belopp i och med att denna försöksgård nedlägges blir tillgängligt, skulle den faktiska utgiftsökningen stanna vid i runt tal 7 200 kronor. I övrigt anföres rörande de föreslagna tjänsterna, vilkas innehavare båda bör placeras vid Torsta, att den ifrågavarande försöksverksamheten och den dagliga tillsynen av försöken därstädes bör anförtros överassistenten och att assistenten erfordras bland annat för anläggningen, skötseln och skörden av försöken å försöksplatserna utanför Torsta.

I fråga om behovet av medel för *inredning och utrustning* anför kommittén, att vissa byggnadsutrymmen kommer att ställas till förfogande för försöksverksamheten enligt den preliminära överenskommelsen med Torsta skogs- och lantmannaskola. Efter vissa ombyggnads- och ändringsarbeten kan härigenom erhållas fullt tillfredsställande såväl ekonomibyggnader som bostad åt överassistenten. För dessa arbeten erfordras enligt av kommittén verkställda beräkningar ett sammanlagt belopp av 26 460 kronor, varav 17 660 kronor till bostaden och 8 800 kronor till ekonomibyggnaderna. Beträffande medel till utrustning förutsätter kommittén, att den försökstekniska utrustning, som finnes vid Gisselås, skall tillföras försöksverksamheten i Norrlands inland. En viss komplettering synes dock nödvändig, särskilt med hänsyn till att verksamhetens förläggning till olika platser inom området medför att personal, utrustning och skördeprodukter måste transporteras mellan försöksplatserna. För sistnämnda ändamål har kommittén beräknat ett sammanlagt belopp av 27 915 kronor, varav 19 000 kronor till en s. k. stationsvagn, 5 615 kronor till ett transportabelt tröskverk med motor, 2 500 kronor till en försökssåningsmaskin med motor, 400 kronor till ett torkskåp och 400 kronor till en analysvåg.

Kommittén har vid beräkningen av de *årliga driftkostnaderna* uppdelat dessa i kostnader för verksamheten vid Torsta och kostnader för verksamheten vid övriga försöksplatser. Beträffande förstnämnda kostnader anföres, att normal jordbearbetning och gödsling enligt det preliminära kontraktet med skolstyrelsen skall utföras genom styrelsens försorg samt att kostnaderna härför skall ersättas genom den grundavgift, som förutsättes skola

utgå för varje enskilt försök. Andra arbeten, som påfordras av försöksledningen, skall ersättas till i orten gängse priser. De årliga driftkostnaderna för verksamheten vid Torsta har av kommittén beräknats till 8 700 kronor, varav 450 kronor till arrende, 750 kronor till grundavgift för 10 försök, som följer gårdens växtföljd, 1 000 kronor till ersättning för av gården utfört arbete, 2 000 kronor till drivmedel och underhåll av maskiner, 1 000 kronor till underhåll av byggnader m. m., 1 500 kronor till diverse förnödenheter, provtagningsmateriel, frakter m. m. samt 2 000 kronor till resekostnader. Med kostnaderna för verksamheten vid Torsta har därvid sammanförts kostnaderna för resor, drivmedel m. m. för sambandet mellan Torsta och övriga försöksplatser. De årliga driftkostnaderna för försöken vid sistnämnda platser har beräknats till sammanlagt 5 250 kronor, varav 2 250 kronor till grundavgift för 5 försök på envar av 6 försöksplatser, 2 000 kronor till ersättning för av gården utfört arbete och 1 000 kronor till frakter m. m. Kommittén har därvid utgått från att försöken skall skötas av personal vid Torsta samt att till försöksvärden skall utgå samma grundavgift för normal jordbearbetning och gödsling som vid Torsta ävensom att arbeten därutöver skall ersättas till i orten gängse priser.

De årliga utgifterna för Torsta och övriga försöksplatser skulle således sammanlagt uppgå till $(8\,700 + 5\,250 =)$ 13 950 kronor. Denna summa bör emellertid enligt kommittén reduceras med dels ett belopp å 1 500 kronor, motsvarande statens jordbruksförsöks hittillsvarande årliga kostnad för försöksplatserna vid Malgomajskolan och Prästgården, Lit, dels den ungefärliga årliga kostnaden, 2 000 kronor, för den betesförsöksverksamhet, som enligt kommitténs förslag skall anslutas till ifrågavarande fasta försöksverksamhet. Nettokostnaden skulle sålunda komma att uppgå till 10 450 kronor. Detta belopp synes enligt kommittén böra jämföras med det årliga anslaget å 12 000 kronor, som för närvarande utgår till försöksverksamheten vid Gisselås försöksgård.

Kommittén avslutar sin kostnadsberäkning med en jämförelse mellan de totala kostnaderna för den av kommittén föreslagna fasta försöksverksamheten och de kostnader som ett fortsättande av verksamheten vid Gisselås skulle medföra. Av denna jämförelse framgår att försöksgårdskommittén och lantbrukshögskolans styrelse beräknat investeringskostnaderna för Gisselås till sammanlagt omkring 169 200 kronor, medan det av kommittén för här ifrågavarande försöksverksamhet beräknade beloppet uppgår till i runt tal endast $(26\,460 + 27\,915 =)$ 54 400 kronor. Vad angår årskostnaden uppgår denna för Gisselås till sammanlagt i runt tal 57 000 kronor, varav 34 000 kronor till avlöningar, 12 000 kronor till omkostnader och 11 000 kronor till täckande av underskott å jordbruksdriften. Årskostnaderna för den av kommittén föreslagna verksamheten har däremot, såsom framgår av det föregående, beräknats till $(41\,160 + 10\,450 =)$ 51 610 kronor. I förhållande till ett fortsättande av verksamheten vid Gisselås innebär sålunda förslaget en minskning av investeringskostnaden med cirka 115 000 kronor och av årskostnaderna med cirka 5 400 kronor.

Yttranden.

Det av kommittén framlagda förslaget tillstyrkes till alla delar av *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, landstingets i Jämtlands län förvaltningsutskott* samt *Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*. Beträffande högskolestyrelsens yttrande må dock anföras, att tre av styrelsens ledamöter uttalat, att de icke ansåge möjligt att utföra det av kommittén föreslagna försöksprogrammet inom den härför beräknade kostnadsramen. Förslaget biträdades i huvudsak även av *statskontoret*. *Lantbruksstyrelsen* däremot förklarar sig för sin del icke kunna tillstyrka förslaget i den omfattning, som kommittén angivit. *Lantbruksnämnden i Jämtlands län* slutligen, vilken begränsat sitt yttrande till frågan om Gisselåsgårdens framtida disposition, har i princip icke något att erinra mot att gården överföres till nämndens förvaltning.

I övrigt må av ifrågavarande yttranden återgivas följande.

Statskontoret framhåller, att Gisselås försöksgård bör överlätas på lantbruksnämnden endast under förutsättning, att förvärvet kan tjäna såsom ett led i den rationaliseringsverksamhet på jordbrukets område, som nämnden har att bedriva. Ämbetsverket utgår från att avsikten varit, att försöksgården skall inköpas av nämnden, varvid kostnaderna för förvärvet torde böra bestridas av jordfondens medel. Då Gisselås icke är redovisad såsom kapitaltillgång i statsbokföringen, bör köpeskillingen tillgodoföras den i riksstaten uppförda inkomstiteln Övriga diverse inkomster. Beträffande tjänsten som överassistent i Ce 29 vid Torsta ifrågasätter statskontoret, om den icke i vart fall tills vidare bör upptagas i 27 lönegraden med tjänstebeteckningen förste assistent. I samband härmed bör en tjänst som försöksgårdsföreståndare i Ca 31 avföras ur personalförteckningen. Avlöningskostnaderna för såväl överassistenttjänsten som assistenttjänsten bör utgå från lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks avlöningsanslag. Övriga driftkostnader ävensom utgifterna för försöksanstaltens anläggande synes för budgetåret 1953/54 lämpligen kunna belasta anslaget till statens försöksgårdar. För därefter följande budgetår bör emellertid enligt statskontoret övervägas, huruvida icke de årliga omkostnaderna för försöksverksamheten bör bestridas från lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks anslag till materiel m. m. Statskontoret uttalar slutligen, att — därest försökscentralen vid Torsta befinner sig böra nedläggas efter endast några års verksamhet — möjlighet bör hållas öppen för staten att erhålla gottgörelse för kostnader för upprustning av vissa byggnader vid Torstaskolan.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att den föreslagna försökscentralen vid Torsta utgör en ny form av försöksinstitutioner, som närmast måste jämföras med statlig försöksgård. Beträffande utbyggnaden av sådana gårdar erinrar styrelsen om att beslut fattats om inrättande och utbyggnad av försöksgården vid Röbbäcksdalen utanför Umeå. Beslut har av riksdagen även fattats om inrättande av en försöksgård vid Sunne i Värmlands län och

därjämte har riksdagen anvisat medel för inköp och utrustning av Stenstugu gård i Gotlands län. Definitivt beslut om att disponera sistnämnda gård såsom försöksgård har dock ännu ej fattats. Det må enligt lantbruksstyrelsen även nämnas, att 1949 års försöksgårdskommitté uttalat, att utöver de befintliga försöksgårdarna samt försöksgårdarna i Sunne och vid Röbbäcksdalen borde försöksgårdar i första hand inrättas vid Stenstugu, vid Vreta kloster och vid Bollnäs.

Beträffande nedläggandet av försöksgården i Gisselås erinrar styrelsen om att anledningen härtill varit, bland annat, att en fortsatt verksamhet skulle erfordra betydande kapitalinvesteringar samt att försöksverksamheten vid gården avsett förhållanden, som gällt endast för vissa speciella delar av Norrland. Meningen synes även ha varit att vid Röbbäcksdalen i någon mån beakta de försöksfrågor, som hittills behandlats vid Gisselås. Då emellertid vissa för inlandet speciella försöksspörsmål enligt styrelsens mening knappast torde kunna utforskas i erforderlig utsträckning vid Röbbäcksdalen, finner styrelsen önskvärt, att försöksverksamheten förstärkes inom nämnda område. Den föreslagna centralen skulle kräva i huvudsak lika stor personalstyrka som vid Gisselås. Vad gäller omkostnaderna torde man få räkna med att ej heller dessa kommer att bli lägre vid centralen ifråga än vid Gisselås. Kommittén synes för övrigt ha räknat med alltför låga kostnader för det förordade försöksprogrammet. Styrelsen kan för sin del icke tillstyrka föreliggande förslag i den omfattning, kommittén angivit. Föreligger behov av en försöksgård i Norrlands inland, bör en sådan sättas in i planen för försöksgårdssystemets utbyggnad.

Lantbruksstyrelsen framhåller vidare att den av styrelsen förordade förstärkningen av försöksverksamheten bör genomföras utan dröjsmål och genom att ytterligare bidrag, förslagsvis 25 000 kronor, beviljas till den av Jämtlands läns hushållningssällskap bedrivna lokala försöksverksamheten. Bidraget synes för budgetåret 1953/54 böra utgå såsom delpost ur anslaget till statens försöksgårdar och i fortsättningen ur anslaget till bidrag till lokal försöksverksamhet.

Beträffande utredningens förslag att Gisselås skall övertagas av lantbruksnämnden anför lantbruksstyrelsen, att styrelsen finner det mindre lämpligt, att nämnden på längre sikt förvaltar eller utarrenderar gården. Denna bör därför säljas snarast möjligt, lämpligen under medverkan av nämnden. I samband med försäljningen bör prövas frågan, huruvida gården helt eller delvis kan få betydelse ur rationaliseringssynpunkt samt huru lämpligen bör förfaras med den försökstekniska utrustning, som finnes där. Styrelsen motsätter sig icke att nämnden — om så befinnes önskvärt — i avvaktan på fastighetens försäljning tager hand om gårdens skötsel.

Lantbruksnämnden i Jämtlands län anför i huvudsak följande rörande förslaget, att Gisselås försöksgård skall övertagas av nämnden.

Den individualplanering, som måste bli en följd av nämndens övertagande av gården, torde komma att visa, att delar av fastigheten bör användas dels för komplettering av jordbruksjord, dels för kompletteringsändamål

först sedan skogsplantering genomförts. Slutligen torde, för att byggnaderna ej skall bli överflödiga, den mark som angränsar dem kunna användas för att skapa en särskild brukningsenhet anpassad efter byggnadsvolymen. Denna brukningsenhet liksom en del andra skogfattiga eller skoglösa brukningsenheter i skifteslaget måste erhålla skogstilldelning. Detta kan bäst ske genom inköp av de skogsfastigheter, som äges av Manne Stenbergs dödsbo. Dödsboet torde emellertid icke sälja någon skogsmark på annat villkor än att den nuvarande föreståndarebostaden ingår i köpet. Individualplanens slutliga genomförande kan därför anses vara helt beroende av möjligheten att helt eller delvis förvärva nämnda skogsfastigheter och därefter finna en köpare av den nuvarande föreståndarebostaden. Den köpeskilling, nämnden har att erlægga för Gisselås, kommer givetvis också att inverka på planens realiserande. Enligt nämndens bedömande torde stora svårigheter föreligga att genomföra den sålunda skisserade individualplanen.

Lantbruksnämnden framhåller vidare, att försöksverksamheten vid Gisselås bör avvecklas relativt snabbt. Vid övertagandet bör försökens varaktighet klart framgå. Det torde i annat fall bli ytterligt svårt för nämnden att träffa avtal om försäljningar m. m. Enligt nämndens mening bör det eventuella övertagandet av Gisselås ske avsevärt senare än som föreslagits eller tidigast den 1 april 1954. Här om anföres följande.

Den föreslagna fasta försöksverksamheten i Norrlands inland torde ej omedelbart komma i gång i någon nämnvärd omfattning på de övriga försöksplatserna. Tyngdpunkten av arbetet kommer därför att ligga i Gisselås, och det synes därför nämnden lämpligast att de befattningshavare, som skall handha försöksverksamheten, tills vidare stationeras i Gisselås. För en sådan anordning talar även det förhållandet att såväl bostäder som försökslokaler finnes i Gisselås, medan de föreslagna byggnadsarbetena i Ås icke torde kunna slutföras omedelbart.

Lantbruksnämnden anmäler även i sitt yttrande, att en förlust å driften vid Gisselås kommer att belasta jordfonden. För att i möjligaste mån undgå förlust bör nämnden erhålla befogenhet att, oavsett om fastigheten först vid en senare tidpunkt skulle komma att övergå i nämndens ägo, påbörja och slutföra dels individualplaneringen av området, dels förhandlingar med blivande köpare, arrendatorer m. fl. Därjämte bör skogsplantering genast företagas av sådana områden, som redan nu kan anses vara obehörliga för fortsatt jordbruksdrift.

Nämnden förutskickar slutligen, för det fall att Gisselås kommer att övertagas av nämnden och vissa försök fortsätta, att gängse ersättning för försöken bör utgå. Detta framgår enligt nämnden ej klart av kostnadsberäkningarna för den årliga driften vid övriga försöksplatser. Där har endast räknats med grundavgift för 5 försök på 6 försöksplatser i stället för på 7 platser.

Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott anför, att det synes önskvärt och nödvändigt, att intimt samarbete äger rum mellan sällskapet försöksledning och ledningen för den föreslagna fasta försöksverksamheten. Härigenom skulle onödigt dubbelarbete undvikas samt utbyte kunna ske ifråga om utnyttjande av försöksutrustning och i viss mån per-

sonal. Sällskapet ombesörjer redan nu skötseln av statens jordbruksförsöks fasta försöksfält i Lit samt biträder vid skötseln av de under betesförsöksverksamheten i Norrland anlagda försöksfälten. Samarbetet skulle lämpligen kunna ordnas genom att den fasta försöksverksamheten ställdes under ledning av en lokal rådgivande nämnd, i vilken sällskapets försökskommitté vore representerad, förslagsvis genom försöksledaren. Å andra sidan borde överassistenten vid den fasta försöksverksamheten vara ledamot av försökskommittén.

Departementschefen.

Jag torde först få behandla frågan om inrättande av en försöksgård på egendomen Stenstugu i Gotlands län. Härvid vill jag erinra, att nämnda egendom inköpts för sådant ändamål med anlitan de av medel, som ställts till förfogande genom beslut av 1946 års riksdag. Riksdagen förutsatte emellertid därvid, att egendomen icke skulle färdigställas som försöksgård, förrän den då pågående utredningen rörande jordbruksförsöksverksamheten slutförts. Med stöd av riksdagens beslut förvaltas egendomen för närvarande av lantbruksstyrelsen och har utarrenderats enligt avtal, som gäller för ett år i sänder eller intill dess den övertages för försöksverksamheten. Till upprustning av egendomen har medel anvisats vid såväl 1951 som 1952 års riksdag.

Av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, att 1949 års försöksgårdskommitté förordat, att försöksgården vid Stenstugu skall placeras främst bland de nya gårdar, som kommittén ansett böra inrättas. Härtill kommer, att vissa relativt brådskande byggnadsarbeten å egendomen icke lämpligen kan påbörjas, förrän statsmakterna tagit ställning till frågan om dess fortsatta användning. På grund härav och då jag anser det önskvärt, att ökade möjligheter till försöksverksamhet på Gotland skapas inom en snar framtid, tillstyrker jag det i ärendet framlagda förslaget, att egendomen Stenstugu från och med den 14 mars 1954 skall anordnas som en statlig försöksgård. Egendomen torde i samband därmed böra i förvaltningshänseende överföras till styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.

Till följd av vad jag sålunda förordat torde nu även böra anvisas medel till kostnaderna för den nya försöksgårdens drift under tiden den 14 mars—den 30 juni 1954. I avsaknad av närmare utredning kan jag icke tillstyrka, att högre belopp än 12 000 kronor ställes till förfogande för ändamålet.

Sedan år 1949 principbeslut fattats om inrättande av en statlig försöksgård vid Rökäcksdalen i Västerbottens län, anvisade 1951 års riksdag medel för inköp och iordningställande av mark till försöksgården. I enlighet med hemställan i propositionen nr 77/1952 ställde vidare föregående års riksdag medel till förfogande för uppförande av byggnader vid försöksgården, för utrustning för gårdens drift och försöksverksamhet

ävensom för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten. Samtidigt behandlades även spörsmålet om den nya försöksgårdens ledning och organisatoriska ställning. Vid anmälan av denna fråga anförde jag, bland annat, att försöksgården icke borde organiseras som en avdelning av statens jordbruksförsök utan intaga samma ställning som övriga försöksgårdar. Härav följde enligt min mening, att gårdens ledning borde omhändreras av en försöksgårdsföreståndare i den för sådana befattningar gällande lönegraden. Jag förordade vidare, att försöksgårdens markområde — i enlighet med beslut av 1951 års riksdag — även under budgetåret 1952/53 skulle förvaltas av lantbruksnämnden i Västerbottens län. Slutligen framhöll jag, att spörsmålet om inrättande av en ny tjänst som försöksgårdsföreståndare, liksom även frågan om försöksgårdens personalbehov i övrigt, borde upptagas vid 1953 års riksdag.

I sitt utlåtande nr 47/1952 tillstyrkte jordbruksutskottet ett motionsvis framfört förslag om att försöksgården från och med budgetåret 1953/54 skulle förestås av en statsagronom. Utskottet hade däremot icke något att erinra mot vad jag i övrigt uttalat rörande gårdens organisatoriska ställning och förvaltning. Riksdagen godkände vad utskottet sålunda förordat.

Såsom framgår av det förut anförda beräknas försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen komma i gång den 1 juli innevarande år. Med hänsyn härtill har Röbbäcksdalsutredningen hemställt, att definitivt beslut skall fattas angående försöksgårdens förvaltning. Utredningen har vidare gjort framställning om medel till avlöningar och omkostnader samt till inköp av djurbesättning och inventarier vid gården.

För egen del tillstyrker jag, att försöksgårdens förvaltning, såsom utredningen föreslagit, från och med budgetåret 1953/54 skall överföras från lantbruksnämnden till styrelsen för lantbrukshögskolor och statens lantbruksförsök. I fråga om personalen vid försöksgården får jag erinra, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (IX ht punkt 18) för försöksgårdens behov från och med den 1 juli 1953 upptagit en statsagronombefattning i lönegrad Ce 33 på lantbrukshögskolans stal ävensom föreslagit inrättandet av en befattning som driftsledare i lönegrad Ce 21. Kungl. Maj:t har samtidigt hemställt, att medel för avlöning av innehavarna utav dessa tjänster skall anvisas under lantbrukshögskolans avlöningsanslag. I samma proposition (IX ht punkt 19) har medel vidare äskats till, bland annat, reseersättningar åt ifrågavarande personal.

Vad angår försöksgårdens djurbesättning har Röbbäcksdalsutredningen förordat, att denna skall bestå av 40 mjölkkor, 25—30 kvigor och kalvar, en tjur samt dragare. Med hänsyn till fodertillgången föreslår utredningen dock, att endast omkring hälften av besättningen skall anskaffas under nästkommande budgetår. Kostnaderna härför har av utredningen beräknats till 30 000 kronor. Denna beräkning anser jag mig kunna godtaga. Då det är av stor betydelse, att besättningen kommer att bestå av för ändamålet lämpliga djur, torde vid inköpet såsom lantbruksstyrelsen framhållit samråd böra ägas rum med hushållningssällskapet i länet.

Enligt utredningens mening erfordras vidare ett belopp av 15 000 kronor för komplettering av försöksgårdens maskinella utrustning. Med anledning härav får jag framhålla, att medelsbehovet för hela utrustningen i propositionen nr 77/1952 beräknades till 50 000 kronor men att detta belopp minskades till 35 000 kronor på grund av att viss del av utrustningen beräknades skola överflyttas till Röbbäcksdalen från Gisselås försöksgård. Mot denna beräkning hade riksdagen intet att erinra. Då av skäl, som jag kommer att närmare ange i det följande, den planerade överflyttningen ej torde böra äga rum, bör utrustningen vid Röbbäcksdalen kompletteras i motsvarande mån. Till maskinell utrustning vid försöksgården synes alltså böra beräknas ytterligare 15 000 kronor.

Till kostnaderna för driften och försöksarbetet vid gården under nästa budgetår torde enligt min mening en medelsanvisning av 20 000 kronor vara till fyllest.

Med utgångspunkt från vad jag i det föregående anfört skulle alltså till försöksgården vid Röbbäcksdalen för nästa budgetår behöva anvisas (30 000 + 15 000 + 20 000 =) tillhoppa 65 000 kronor.

Vad slutligen beträffar lantbruksnämndens framställning om medel till vissa täckdikningsarbeten vid försöksgården tillstyrker jag, att i förevarande sammanhang ett belopp av 8 100 kronor skall ställas till förfogande till kostnaderna för fullföljandet av dessa arbeten på en areal om 7 hektar. Beloppet torde böra anvisas å kapitalbudgeten för nästa budgetår såsom ett investeringsanslag. Jag har vidare för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t, att medel till uppkomna merkostnader vid den redan utförda dräneringen skall äskas i form av anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Beträffande den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland får jag till en början erinra om att frågan om nedläggandet av Gisselås försöksgård varit aktuell sedan några år tillbaka. I 1952 års statsverksproposition (IX ht punkt 26) anförde jag, att jag efter noggrant övervägande kommit till den uppfattningen att gården med hänsyn till, bland annat, de vunna erfarenheterna av mossodling borde nedläggas såsom försöksgård, och föreslog att så skulle ske vid tidpunkt, som Kungl. Maj:t framtiden skulle få bestämma. Sedan verksamheten avvecklats, borde gården enligt min mening försäljas. Jag förordade vidare, att de personella och materiella resurserna vid gården efter nedläggandet skulle stå till förfogande för försöksgårdsväsendet i övrigt samt därvid i första hand utnyttjas för de norrländska försöksproblemen.

I sitt utlåtande nr 46 till 1952 års riksdag anslöt sig jordbruksutskottet i princip till mitt förslag, att verksamheten vid gården skulle nedläggas. Utskottet fann emellertid angeläget, att försöksverksamhet även i fortsättningen skulle bedrivas i fråga om de speciella jordbruksproblemen i det inre av Norrland, där enligt utskottets åsikt myrmarkerna alltjämt ägde ett icke ringa värde såsom komplement till jordbruk med fastmarksjord. Vidare föreläge i nämnda del av Norrland andra särskilda problem, som knappast i någon större utsträckning kunde utforskas vid den nya försöksgården i

Röbäcksdalen. Av anförda skäl förordade utskottet, att genom Kungl. Maj:ts försorg en utredning skulle komma till stånd rörande möjligheterna att i samband med nedläggandet av Gisselås försöksgård till annan plats i Jämtland förlägga försöksverksamhet beträffande jordbruksproblemen i Norrlands inland. I avvaktan på utredningens resultat borde enligt utskottets mening Gisselås tills vidare under budgetåret 1952/53 bibehållas som statlig försöksgård. Riksdagen hade ej något att invända mot vad utskottet sålunda anförde.

Som framgår av den förut lämnade redogörelsen har den begärda utredningen numera verkställts av en särskild kommitté, bestående av representanter för styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt för hushållningssällskapet i Jämtlands län. Kommittén har i anslutning därtill framlagt ett förslag, som i stort sett innebär, att huvuddelen av den fasta försöksverksamheten i Norrlands inland skall förläggas till Torsta skogs- och lantmannaskola i nyssnämnda län, vilken förklarar sig villig att för ändamålet ställa till förfogande jord och vissa byggnader. Som ett komplement till denna central skall enligt förslaget inrättas ett antal fasta försöksplatser. Den direkta ledningen av verksamheten avses skola utövas av en till statens jordbruksförsök knuten befattningshavare i överassistentens tjänsteställning. I samband härmed föreslås, att verksamheten vid Gisselås försöksgård skall nedläggas och gården överlämnas till lantbruksnämnden i länet.

Av utredningen framgår vidare, att jordbruket i Norrlands inland torde ha sin tyngdpunkt i bygden runt Storsjön. Den fasta försöksverksamhet, som avser inlandsproblemen, bedrivs emellertid för närvarande vid — förutom Gisselås försöksgård och vissa försöksfält i närheten av denna gård — försöksstationen vid Malgomajskolan samt försöksfält vid Lit. Dessutom förekommer betesförsök på skilda platser i Jämtlands och Västerbottens län. Jag delar kommitténs åsikt, att en så anordnad verksamhet icke på ett tillfredsställande sätt tillgodoser den trakt, som utgör den viktigaste jordbruksbygden i det inre av Norrland. Med hänsyn härtill anser även jag det vara angeläget, att ifrågakvarande fasta försöksverksamhet förstärkes. Därvid synes i första hand försök å fastmarksjord böra komma i fråga.

Vid övervägande av kommitténs förslag har jag funnit detsamma innebära en i stort sett tillfredsställande lösning av föreliggande problem. Härvid har jag särskilt beaktat, att ett genomförande av förslaget — med hänsyn till det betydande investeringsbehovet och dåliga driftsresultatet vid Gisselås försöksgård — torde medföra en ej oväsentlig kostnadsbesparing. Ur angivna synpunkter bör såsom riksdagen förutsatt verksamheten vid Gisselås försöksgård upphöra under nästa budgetår. Medel till verksamheten vid gården torde därför icke vidare böra anvisas. I likhet med kommittén finner jag även lämpligt, att gården med tillhörande levande inventarier och egentliga jordbruksinventarier i samband med nedläggandet skall övertagas av lantbruksnämnden i Jämtlands län. Den närmare tidpunkten för övertagandet torde få bestämmas av Kungl. Maj:t. Såsom statskontoret uttalat torde därvid böra gälla, att gården skall inköpas av lantbruksnämnden för att an-

vändas inom rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område samt att kostnaderna för förvärvet skall bestridas av jordfondens medel. Då gården icke är redovisad såsom kapitaltillgång i statsbokföringen, torde köpeskillingen i enlighet med statskontorets förslag tillgodoföras den i riksstaten uppförda inkomstiteln Övriga diverse inkomster. I samband med överlåtelsen torde böra undersökas, om gårdens åkerareal kan begränsas i syfte att erhålla en bättre anpassning till byggnadsbeståndet. Kommittén har i detta sammanhang föreslagit, att en viss del av försöksgårdens mark skall tagas i anspråk för fasta försöksfält. Enligt min mening talar flera skäl för en sådan anordning. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt lantbruksnämnden, meddela de närmare föreskrifter rörande avvecklingen av försöksgårdens verksamhet och därmed sammanhängande frågor, som kan finnas erforderliga.

Vad angår den fasta försöksverksamhetens framtida förläggning delar jag kommitténs uppfattning, att Gisselås försöksgård icke bör ersättas med en ny sådan gård. Likaså kan jag tillstyrka, att till Torsta skogs- och lantmannaskola skall förläggas sådana försök, som är särskilt arbetskrävande och för vilkas rationella genomförande en daglig tillsyn behövs. Jag förordar vidare, att ett antal fasta försöksfält skall anordnas icke blott såsom jag förut anfört vid Gisselås utan även på andra platser i Norrlands inland. Härigenom synes det bli möjligt att erhålla ett representativt urval av de jordbruksproblem utav sinsemellan mycket skiftande natur, som föreligger i berörda trakter.

Emellertid är jag icke beredd att tillstyrka, att ifrågavarande försöksverksamhet skall erhålla en så stor omfattning, som kommittén förordat. Enligt min mening bör verksamheten icke göras vidlyftigare än att den under statens jordbruksförsöks ledning kan handhas av en assistent med nödigt biträde för den dagliga tillsynen och vården av försöksanläggningarna. I samband med att verksamheten vid Gisselås försöksgård nedlägges, blir en assistentbefattning disponibel. Denna torde kunna tagas i anspråk för försöksverksamheten i fråga. Medel till befattningen har för nästa budgetår beräknats under högskolans avlöningsanslag, varför någon anslagsanvisning för ändamålet icke bör äga rum i förevarande sammanhang. Behovet av arbetskraft för tillsynen och vården av försöksanläggningarna torde i enlighet med kommitténs förslag kunna tillgodoses genom arvodesanställd personal. Kostnaderna härför synes under nästa budgetår kunna inskränkas till cirka 6 000 kronor.

Med den begränsning av verksamheten, som jag sålunda förordat, finner jag mig icke böra tillstyrka, att medel anvisas till ombyggnads- och ändringsarbeten i vissa lokaler vid skolan.

Såsom framgår av vad jag förut anfört bör vid Gisselås försöksgård befintliga levande inventarier och egentliga jordbruksinventarier övertagas av lantbruksnämnden i Jämtlands län i samband med nedläggandet av försöksgården. I enlighet med kommitténs förslag synes däremot den utrust-

ning av försöksteknisk natur, som finnes vid Gisselås, böra överföras till den av mig nu förordade försöksverksamheten. Viss komplettering av sistnämnda utrustning torde emellertid erfordras med hänsyn till att verksamheten avses skola spridas till flera platser. Till kostnaderna härför under nästa budgetår är jag emellertid icke beredd att tillstyrka en större medelsanvisning än 9 000 kronor.

De årliga driftkostnaderna för ifrågavarande försöksverksamhet har av kommittén beräknats till sammanlagt 13 950 kronor. Av detta belopp belöper 8 700 kronor på driften vid Torsta och 5 250 kronor på övriga fasta försöksplatser. För min del vill jag förorda, att till kostnaderna för driften under nästa budgetår skall anvisas ett sammanlagt belopp av 10 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till den fasta försöksverksamheten i det inre av Norrland under nästa budgetår erfordras ett belopp av (6 000 + 9 000 + 10 000 =) sammanlagt 25 000 kronor. Det torde få ankomma på styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök att med utgångspunkt från det anförda meddela närmare föreskrifter om anordnandet av denna verksamhet.

Jag torde slutligen få behandla frågan om anslag för nästa budgetår till i det föregående ej särskilt berörda försöksgårdar. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har i detta avseende hemställt, att till de för närvarande befintliga försöksgårdarna skall anvisas ett belopp, som med 110 300 kronor överstiger de under innevarande budgetår för ändamålet anslagna medlen. Av denna anslagsökning avses 33 800 kronor till kostnader för försöksverksamheten, 67 300 kronor till kostnader för investeringar och 9 200 kronor till kostnader för forskningsverksamheten vid Wiad. I fråga om Gisselås försöksgård har styrelsen härvid beräknat försökskostnaderna till 15 000 kronor mot 12 000 kronor för innevarande budgetår.

Vad först beträffar försöksverksamheten vid ifrågavarande gårdar höjdes medelsanvisningen till denna för innevarande budgetår med 20 procent till följd av de inträffade prisstegringarna, varjämte de för Gisselås tidigare beräknade medlen anslogs till Öjebyns försöksgård, vid vilken verksamheten utvidgats. Med hänsyn härtill finner jag mig nu endast kunna förorda en mindre höjning av anslaget för detta ändamål. Till kostnaderna för försöksverksamheten bör alltså enligt min mening anvisas ett med 5 000 kronor till 140 400 kronor höjt belopp. Även i fråga om forskningarna vid Wiad anser jag en viss höjning av medelsanvisningen påkallad. Denna torde dock kunna inskränkas till 3 000 kronor.

I fråga om kostnaderna för investeringar vid försöksgårdarna anvisades för innevarande budgetår ett oförändrat belopp av 55 000 kronor. Då emellertid kostnaderna för Gisselås försöksgård, beräknade till cirka 9 000 kronor, bortföll, innebar medelsanvisningen i själva verket en motsvarande höjning för de övriga gårdarna. Enligt den för investeringarna uppgjorda planen skulle för nästa budgetår, efter avdrag av de beräknade utgifterna för Gisselås, anvisas ett belopp av 70 000 kronor. Då det med hänsyn till

att en rationellare och mera ekonomisk drift är i hög grad önskvärd vid försöksgårdarna, synes det mig angeläget, att medelsanvisningen för ändamålet icke beskäres alltför hårt. Jag förordar därför, att posten till kostnader för investeringar för nästa budgetår uppräknas med 6 000 kronor till 61 000 kronor. Ur beloppet torde emellertid få bestridas utgifter för den fortsatta dräneringen vid Lanna försöksgård.

Enligt vad jag nu anfört skulle medelsanvisningen till försöksgårdarna — med undantag av Stenstugu och Röbbäcksdalens försöksgårdar — för nästa budgetår böra höjas med $(5\ 000 + 3\ 000 + 6\ 000 =)$ 14 000 kronor. Då Gisselås försöksgård bör nedläggas snarast möjligt, torde å andra sidan minskning kunna ske med dels 12 000 kronor, som för innevarande budgetår beräknats till försökskostnaderna vid denna gård, dels ock ett belopp av 10 000 kronor, motsvarande vad som kan beräknas i underskott å jordbruksdriften. Till dessa försöksgårdar bör sålunda anvisas $(204\ 000 + 14\ 000 - 12\ 000 - 10\ 000 =)$ 196 000 kronor.

Vid bifall till mina i det föregående framlagda förslag torde alltså anslaget till statens försöksgårdar för budgetåret 1953/54 böra uppföras med $(12\ 000 + 65\ 000 + 25\ 000 + 196\ 000 =)$ 298 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 298 000 kronor;

2) till *Markförvärv m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen* å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 8 100 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund.